

Nr 676

Av herr **Fredriksson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 98, angående anslag för budgetåret 1956/57 till arbetarskyddsstyrelsen och yrkesinspektionen m. m.*

I proposition nr 98 förelägges riksdagen ett förslag, som till sin utformning och tanke synes avse ett förstärkt arbetarskydd.

I propositionen har emellertid en enda grupp arbetare helt och hållet utslutits från denna stora förändring i skyddshänseende. Denna utestängda grupp — ca 12 000 gruvarbetare (i viss mån även bergrumsarbetare) — har dock bland de farligaste och svåraste arbetena och borde sålunda i hög grad tarva ökad hjälp och bättre tillsyn då det gäller deras skydd. Nämnas kan, att om yrkesgruppen "sjöfart och fiske" undantages, så har "malm-brytning med tillhörande anrikning och brikettering" det största antalet förlorade arbetsdagar per årsarbetare på grund av olycksfall och det största antalet olycksfall per 100 årsarbetare.

Det arbetarskyddsärende, som propositionen berör, borde gälla alla arbetare även om, som här är fallet, yrkesinspektörerna (bergstaten) för gruvorna, vilka för övrigt liksom övriga yrkesinspektörer direkt lyda under arbetarskyddsstyrelsen i fråga om arbetarskyddet, råka avlönas genom handelsdepartementet. Detta förhållande varken kan eller får hava inflytande på en arbetarskyddsfråga i propositionens mening.

Upprepade gånger tidigare har frågan om ökat arbetarskydd och flera inspektioner för gruvorna allvarligt påtalats av riksdagen, och nu skall samma riksdag behandla ökat arbetarskydd, men gruvarbetarna skola därvid icke inbegripas, emedan gruvornas tillsynsorgan avlönas av handelsdepartementet.

Till propositionsfrågan i sin helhet bör kanske bemärkas, att de föreslagna ändringarna inom själva arbetarskyddsstyrelsen i någon mån beröra hela arbetarskyddsorganisationen såsom sådan, men att dylika ändringar i ringa eller ingen grad inverka på det praktiska effektiva skyddsarbetet ute i landet hos yrkesinspektörerna enkannerligen gruvinspektörerna, den s. k. bergstaten, vilken är den statliga tillsynen av arbetarskyddet vid gruvorna.

Bergstatens befattningar, som för 1935 bestodo av fem bergmästare och fyra gruvingenjörer, ändrades till fyra respektive tre. På grund av löneförhållandena och de stora kvalitetsfordringar, som äro nödvändiga för bergstatstjänstemännen, äro dessutom två befattningar sedan flera år vakanta, emedan kompetenta bergsingenjörer icke söka.

Samtidigt som gruvinspektörernas (bergstatstjänstemännens) antal minskat, ökar emellertid utvecklingen inom bergshanteringen och bergrumsbyggandet och tarvar alltmera kunskap och tillsyn från bergstatens sida. Aldrig tidigare har gruvdriften och bergrums- och tunneldriften haft sådant omfång som de senaste åren.

Den statliga tillsynen av arbetarskyddet inom dessa områden "skötes" nu endast av fem personer, emedan som nyss nämnts två befattningar av de sju på bergstaten äro vakanta. Inom några år avgå tvenne bergstatstjänstemän (bergmästare) med pension, varför då endast återstå tre personer för tillsynen av arbetarskyddet inom hela landets gruvindustri och bergrumsarbeten, enär återbesättningen av tjänsterna är oviss.

Förutom att handha arbetarskyddet vid gruvor och bergrumsarbeten skola bergmästarna tillse, att gruvarbetet bedrives på sådant sätt att gruvans framtida bestånd icke äventyras eller uppenbar misshushållning med malm äger rum. Även inmutnings- och koncessionssystemet med utmål och därmed jämförliga förrättningar innebär en mycket viktig arbetsuppgift, som tyvärr på grund av bergstatens underbemanning kan bli eftersatt, emedan arbetarskyddets frågor och inspektioner måste gå före gruvlagsärenden och därmed sammanhörande uppgifter.

Olycksfallsfrekvensen har visserligen sjunkit de sista åren vid gruvorna, vilket i hög grad beror på det goda samarbetet mellan bergstaten, gruvarbetarna och arbetsgivarna, men den är fortfarande hög, och dödsfallens antal är stort. Detta liksom den allmänna hälsorisen i gruvorna måste och kan nedbringas. Särskilt vilja vi framhålla att bergmästarämbetets begränsade möjligheter att medverka i arbetet för ökad sundhet och säkerhet göra sig starkt gällande beträffande ventilations- och dammskyddsfrågorna, som med all rätt börjat tilldra sig ökad uppmärksamhet, samt i fråga om arbetsmetodernas utveckling. Härvid fyller bergstaten, om den har erfarna och kunniga bergsingenjörer i sin tjänst, en synnerligen viktig uppgift.

Vi föreslå dels att det i samband med föreliggande propositions behandling skapas sådana förutsättningar för den statliga tillsynen vid gruvorna, att denna får de vakanta platserna besatta, samt att en befattning för extra gruvingenjör inrättas vid bergstaten, vilken i första hand skulle tilldelas östra bergmästardistriktet, som har det mest maktpåliggande arbetet, men vilken vid behov även skulle tjänstgöra vid andra distrikt och vikariera vid semestrar. Vidare föreslå vi, att i samklang med propositionens uttalanden angående yrkesinspektörerna en kommitté eller nämnd skapas för samordning och behandling av vissa arbetarskyddsfrågor för gruvor och bergrum. Denna kommitté skulle lämpligen bestå av tvenne personer valda av arbetarna, tvenne av arbetsgivarna och tvenne av staten — en

bergmästare och en sekreterare. Sammanträden skulle hållas minst en gång om året eller oftare, dock högst tre gånger per år.

Endera av parterna eller bergmästaren kan påkalla sammankomst inom sagda ram.

Vi hava från såväl bergstaten och Gruvindustriarbetarförbundet som arbetsgivarna erhållit sådana informationer, att vi kunna uttala, att den statliga tillsynen i arbetarskyddshänseende vid gruvor och berggrum bleve tillfredsställande och effektiv, om de av oss föreslagna åtgärderna vidtoges.

I praktiken har det visat sig, att kompetenta bergsingenjörer skulle söka till bergstaten om de fyra bergmästarnas löner höjdes från Ca 33 till 37 och de tre gruvingenjörernas från Ca 29 till 33. Denna kostnad jämte en extra gruvingenjörstjänst samt den föreslagna nämndens kostnad bleve av relativt liten storleksordning, då det gäller ca 12 000 arbetares väl och bästa och befrämjande av en stor produktionsdel för landet.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till i motionen angiven förstärkning av bergstaten till 1957 års riksdag.

Stockholm den 23 mars 1956

T. Fredriksson

Birger Gezelius

Hernfrid Bark

Sven Mellqvist

Ernst Jacobsson
